

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства
імені Костянтина Немця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Катерина КРАВЧЕНКО

“ _____ ” _____ 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПРАКТИКА З РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
галузь знань	<u>С. Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</u>
спеціальність	<u>С6. Географія та регіональні студії</u>
освітня програма	<u>«Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«27» серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Сергій КОСТРИКОВ, д. геогр. н., професор, професор кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Наталія ГУССЕВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Протокол № 11 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

« _____ » _____ 2025 р.

(підпис)

Людмила НСМЕЦЬ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Людмила КЛЮЧКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис)

Юлія ПРАСУЛ
(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2025 р.

ВСТУП

Програма практики з регіонального розвитку складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю Сб. Географія та регіональні студії освітньою програмою «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток» та Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол Вченої ради університету № 7 від 11. 04. 2022 р., наказ ректора № 0213-1/136 від 22. 04. 2022 р.).

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106. Географія для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України № 519 від 11. 05. 2021 р.).

1. Опис практики

1. Опис практики з регіонального розвитку

1.1. Характеристики практики

1.1.1. Місце практики в структурі основної освітньої програми і область застосування програми практики з регіонального розвитку

Практика з регіонального розвитку з одержання професійних навичок належить до дисциплін за вибором та є важливим елементом в структурі освітньо-професійної програми підготовки студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю Сб. Географія та регіональні освітньою програмою «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток». Програма практики визначає її зміст, обсяг і порядок проходження студентами.

1.1.2. Форми проведення практики з регіонального розвитку

Практика з регіонального розвитку являє собою вид навчальних занять, орієнтованих на професійно-практичну підготовку майбутніх фахівців, що навчаються, шляхом: особистої участі студента в діяльності установ і організацій різних форм власності; виконання індивідуальних завдань.

1.1.3. Вимоги до баз практики з регіонального розвитку

У якості бази практики з регіонального розвитку виступають науково-дослідні організації та інститути, агенції та центри з дослідження регіонального розвитку, управління та департаменти з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управління та департаменти стратегічного планування та розвитку при обласних та міських адміністраціях, управління та департаменти з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях, консалтингові компанії в галузі регіонального розвитку, міжнародні організації, що працюють в Україні з питань регіонального розвитку, інші установи, профіль роботи яких збігається з фахом і з якими укладено договір про проведення практики з регіонального розвитку.

За умови неможливості проходження практики на базі зазначених установ (суворі карантинні обмеження, правовий режим воєнного стану тощо), студент прикріплюється до

кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

1.2. Мета практики – закріплення знань, одержаних у процесі вивчення загальних та спеціальних навчальних дисциплін першого року навчання в магістратурі; засвоєння і закріплення фахових професійних умінь та навичок практичної діяльності у предметній галузі регіонального розвитку, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування регіонального розвитку, зокрема формування практичних навичок аналізу регіональних стратегій розвитку, проведення комплексного дослідження соціально-економічного розвитку регіонів України та підготовки аналітичних матеріалів для органів регіонального управління. Під час проходження практики з регіонального розвитку студент стає учасником практичної діяльності, спостерігає й аналізує різні сторони роботи фахівців-практиків у галузі регіонального розвитку, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування; набуває досвіду роботи з документами стратегічного планування, опановує методи збору та аналізу статистичних даних про регіони, проводить порівняльний аналіз регіональних стратегій, здійснює комплексне дослідження конкретного регіону (область, район, територіальна громада) та готує аналітичний звіт з обґрунтованими рекомендаціями щодо покращення рівня соціально-економічного розвитку території.

1.3. Основні завдання практики:

- ознайомлення з діяльністю бази практики, її структурою, напрямками діяльності, функціями у системі управління регіональним розвитком;
- розвиток у студентів-практикантів інтересу до питань дослідження регіонального розвитку та управління ним, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування регіонального розвитку;
- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної діяльності фахівця з регіонального розвитку;
- формування професійних здібностей на основі досвіду практики з регіонального розвитку та формування навичок самоосвіти і самовдосконалення;
- виконання студентом-практикантом покладених на нього посадових обов'язків з метою закріплення знань, умінь та навичок, формування професійних компетентностей фахівця з регіонального розвитку;
- опрацювання державної і регіональних стратегій розвитку, проведення їх порівняльного аналізу та ефективності виконання;
- проведення комплексного суспільно-географічного дослідження конкретного регіону (область, район, територіальна громада), підготовка аналітичного звіту про його соціально-економічний розвиток з обґрунтованими рекомендаціями щодо покращення.

1.4. Кількість кредитів – 6.

1.5. Загальна кількість годин – 180.

1.6. Характеристика практики	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
2-й	

1.6. Перелік компетентностей, що формує практика з регіонального розвитку:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК5. Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суцільно-географічну експертизу та моніторинг.

СК6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК10. Здатність використовувати професійні знання з фізичної та соціально-економічної географії у процесі комплексного вивчення територій.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує практика з регіонального розвитку:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суцільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР06. Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.

ПР11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.

1.8. Пререквізити: успішне опанування студентами обов'язкових навчальних дисциплін першого («Регіональний розвиток та планування територій», «Суспільно-географічне прогнозування», «Регіональні суспільно-географічні дослідження», «Сталий розвиток міст та регіонів») та другого («Глобальні виклики та сталий розвиток», «Практикум з проблем регіонального розвитку») семестрів, а також проходження науково-дослідницької практики.

2. Зміст та організація практики з регіонального розвитку

Зміст практики з регіонального розвитку студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти визначається її метою. З одного боку, він передбачає збір фактичного матеріалу і проведення досліджень, необхідних для підготовки кваліфікаційної роботи магістра, з іншого – включає в себе сукупність робіт, які необхідно виконати на робочому місці конкретної бази практики з метою підвищення професійно-кваліфікаційного рівня практиканта.

При проходженні практики студент-практикант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку установи, суворо дотримуватися трудової дисципліни, приймати участь у громадському житті трудового колективу установи.

Щоденна робота студента-практиканта полягає у збиранні та вивченні інформаційних матеріалів за програмою практики, виконання трудових обов'язків на робочому місці, оформленні документації, заповненні щоденника практики з регіонального розвитку, який видається студенту на початку практики.

Керівництво практикою з регіонального розвитку здійснюється досвідченими викладачами кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна і призначеним фахівцем від установи та передбачає консультування з питань дослідження регіонального розвитку, контролювання виконання програми практики та дотримання трудової дисципліни.

Тематичний план практики з регіонального розвитку

Вступ. Організаційний етап

Ознайомлення з програмою практики, її структурою та термінами проходження. Інструктаж з техніки безпеки, охорони праці та правил поведінки на базі практики. Отримання індивідуальних завдань та роз'яснення вимог до їх виконання. Видача щоденників практики.

Звітність: щоденник практики.

Розділ 1. Аналіз регіональних стратегій розвитку України

Зміст роботи:

1. Вивчення Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки (стратегічні цілі, операційні цілі, завдання, система індикаторів, механізми фінансування).
2. Детальний аналіз стратегій розвитку мінімум двох регіонів України: структура, оцінка поточної ситуації (SWOT-аналіз), стратегічне бачення, стратегічні та операційні цілі, пріоритети, індикатори.
3. Порівняльний аналіз стратегічних пріоритетів обраних регіонів, виявлення спільних та відмінних рис, складання порівняльних таблиць.
4. Вивчення звітів про виконання регіональних стратегій, оцінка досягнення індикаторів, виявлення проблем реалізації.

Звітність: аналітична довідка з порівняльним аналізом стратегій + порівняльні таблиці, щоденник практики.

Розділ 2. Знайомство з базою практики

Зміст роботи:

1. Загальна характеристика: *повна назва, юридична адреса, статус, підпорядкованість, історія створення, місія, мета та завдання діяльності, нормативно-правова база, роль в системі управління регіональним розвитком.*
2. Організаційна структура: *схема організаційної структури (горизонтальний та вертикальний поділ праці), кількість та назви структурних підрозділів, їх функції та завдання, чисельність працівників, механізми координації.*
3. Характеристика відділу, в якому проходить практику студент: *повна назва підрозділу, мета та завдання, функції у системі управління регіональним розвитком, посадовий склад, посадові обов'язки працівників, основні документи, поточні проекти.*
4. Досвід роботи: *ключові досягнення, участь у проєктах, кращі практики, проблеми та виклики, перспективи розвитку.*

Звітність: характеристика бази практики, щоденник практики.

Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом та індивідуального завдання

Зміст роботи:

1. Виконання посадових обов'язків за фахом.
2. Виконання індивідуального завдання:
 - а) вибір регіону та збір даних: обрати конкретний регіон (область, район, територіальна громада), зібрати статистичні дані за останні 5 років:
 - демографічні показники (чисельність, природний рух, міграція, структура населення);
 - економічні показники (ВРП, структура економіки, зайнятість, доходи, інвестиції);
 - соціальні показники (освіта, охорона здоров'я, культура, якість життя);
 - інфраструктура (транспорт, комунікації, житло, інженерні мережі);
 - б) аналіз даних, визначення особливостей розвитку, проблем та потенціалу регіону, проведення SWOT-аналізу;

в) підготовка аналітичного звіту: структура звіту має включати загальну характеристику регіону, аналіз демографічної ситуації, економічного розвитку, соціальної сфери, інфраструктури, визначення проблем і перспектив розвитку, SWOT-аналіз, висновки та рекомендації.

ВИМОГИ до аналітичного звіту: дані за останні 5 років, обов'язкові таблиці, графіки, діаграми, картосхеми; SWOT-аналіз, конкретні рекомендації.

Звітність: аналітичний звіт про соціально-економічний розвиток регіону, щоденник практики.

Заключний етап. Підготовка та захист звіту з практики

Систематизація матеріалів практики. Підбиття підсумків проведеної практики, розкриття її результатів відповідно до поставлених мети та завдань. Оформлення щоденника практики та загального звіту (титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина з результатами виконання всіх розділів, висновки, список використаних джерел). Підготовка презентації (15-20 слайдів). Захист результатів практики на засіданні кафедри: усна доповідь (7-10 хв.), презентація, відповіді на запитання, участь у дискусії.

Звітність: повний пакет документації, оцінка за результатами захисту.

3. Структура практики з регіонального розвитку

Назви розділів	Кількість годин				
	<i>денна форма</i>				
	усього	у тому числі			
ауд. (дист.)		кам.	інд.	с.р.	
Вступ. Організаційний етап					
Разом за організаційним етапом	4	4			
Розділ 1. Аналіз регіональних стратегій розвитку України					
Разом за розділом 1	40				40
Розділ 2. Знайомство з базою практики					
Разом за розділом 2	20	10	10		
Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом та індивідуального завдання					
Разом за розділом 3	70	20	20	30	
Заключний етап. Підготовка та захист звіту з практики					
Разом за заключним етапом	46	4		35	7
Усього годин	180	38	30	65	47

4. Теми аудиторної, камеральної та індивідуальної роботи

№ з/п	Назва теми аудиторної роботи	Кількість годин, денна форма
1	Установча конференція з практики з регіонального розвитку	4
2	Відвідування бази практики, знайомство з її структурою та діяльністю	10
3	Виконання обов'язків на конкретному робочому місці	20
4	Захист результатів практики на засіданні кафедри	4
Всього		38
№ з/п	Назва теми камеральної та індивідуальної роботи	Кількість годин, денна форма
1	Знайомство з базою практики, її характеристика	10
3	Робота над аналітичним звітом про соціально-економічний розвиток регіону	50
4	Підготовка доповіді та презентації до аналітичного звіту про соціально-економічний розвиток регіону	20
5	Формулювання висновків, оформлення звіту, щоденника практики	15
Всього		95

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин, денна форма
1	Вивчення Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки (стратегічні цілі, операційні цілі, завдання, система індикаторів, механізми фінансування).	10
2	Детальний аналіз стратегій розвитку мінімум двох регіонів України: структура, оцінка поточної ситуації (SWOT-аналіз), стратегічне бачення, стратегічні та операційні цілі, пріоритети, індикатори.	10
3	Порівняльний аналіз стратегічних пріоритетів обраних регіонів, виявлення спільних та відмінних рис, складання порівняльних таблиць.	10
4	Вивчення звітів про виконання регіональних стратегій, оцінка досягнення індикаторів, виявлення проблем реалізації.	10
5	Систематизація матеріалів практики	7
Всього		47

6. Методи контролю

Підготовка студентами звіту з практики з регіонального розвитку та захист результатів практики на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця.

Звіт з практики з регіонального розвитку має включати результати виконання всіх завдань, що передбачені програмою практики:

- щоденник практики;
- характеристику бази практики;
- аналітичну довідку з порівняльним аналізом стратегій;
- аналітичний звіт про соціально-економічний розвиток регіону та презентацію;
- висновки щодо проходження практики.

7. Схема нарахування балів

Вид роботи	За звітну документацію
Кількість балів	100 б.
Розбаловка за видами роботи	<p>Виконання посадових обов'язків на базі практики та характеристика бази практики – до 15 б.</p> <p>Виконання індивідуального завдання – до 40 б.</p> <p>Аналітична довідка з порівняльним аналізом стратегій – до 15 б.</p> <p>Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами – до 15 б.</p> <p>Захист результатів практики на засіданні кафедри (залік) – до 15 б.</p> <p>До захисту допускаються студенти, які виконали програму практики, представили звіт згідно з установленою формою.</p>

Критерії оцінювання результатів практики з регіонального розвитку

Виконання обов'язків за фахом та індивідуального завдання	Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами	Захист результатів практики на засіданні кафедри (залік)
70 б.	15 б.	15 б.
оцінка керівника практики від установи-бази практики – до 10 б.	Грамотність оформлення текстового матеріалу – до 5 б.	Якість і повнота розкриття тематики дослідження та результатів практики під час виступу – до 5 б.
оцінка керівника практики від університету – до 60 б.: - якість виконання посадових обов'язків та характеристики бази	Якість оформлення графічного матеріалу – до 5 б.	Відповідність отриманих висновків до завдань практики – до 3 б.
	Якість оформлення і повнота списку	Відповіді на запитання студентів та викладачів – до

практики – до 15 б. - теоретико-методичний рівень виконання індивідуального завдання та аналітичної довідки – до 20 б. - практичний рівень виконання індивідуального завдання та аналітичної довідки – до 25 б.	використаних джерел інформації – до 5 б.	5 б.
		Участь у дискусії – до 2 б.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для дворівневої шкали оцінювання
50-100	зараховано
1-49	не зараховано

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Барановський М. О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України. Ніжин, 2009. 396 с.
2. Барановський М. О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки: навчальний посібник. Ніжин : Видавець Лисенко М.М., 2018. 376 с.
3. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка України : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 470 с.
4. Відбудова України: принципи та політика. За ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. *Центр досліджень економічної політики (CEPR)*. 2022. 508 с.
5. Гукалова І. В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація : монографія. Київ, 2009. 346 с.
6. Гусева Н. В. Практикум з проблем регіонального розвитку : методичні рекомендації до аудиторної та самостійної роботи магістрантів, які навчаються за спеціальністю 106. Географія освітньо-професійною програмою «Економічна та соціальна географія». Харків, 2018. 151 с. Режим доступу : <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/Метод-вказівки-з-проблем-PP.pdf>
7. Гусева Н., Маляренко К., Лимар О. Пріоритетні сфери і галузі економіки України: трансформації в умовах війни. *Часопис соціально-економічної географії : міжрегіональний збірник наукових праць*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. Вип. 36. С. 75-80.
8. Економіка відновлення : навчальний посібник. За ред. В. І. Грушка. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2023. 221 с.

9. Економічне відродження через індустріальний розвиток України. Харків : Повноколір, 2020. 433 с.
10. Корінець Р. Сільський розвиток : посібник для фахівців з аграрного та сільського розвитку територіальних громад. Київ, 2023. 158 с.
11. Литвин С. Х., Добровольська В. В. Підготовка дослідницького проєкту та презентація результатів наукових досліджень : підручник. Київ : НАКККіМ, 2022. 253 с.
12. Лопатченко І. М. Територіальна організація влади в Україні: конспект лекцій. Харків : ФО-П Леонов Д.С., 2020. 102 с.
13. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. Київ : Реферат, 2007. 224 с.
14. Мезенцев К. В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація : монографія. Київ : Прінт сервіс, 2014. 132 с.
15. Мезенцев К. В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2005. 253 с.
16. Підгрушний Г. П. Промисловість і регіональний розвиток України : монографія. Київ : Інститут географії НАН України, 2009. 300 с.
17. Пістун М. Д., Мельничук А. Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. 286 с.
18. Покляцький С. А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження. Київ: Наукова думка, 2016. 184 с.
19. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія. За ред. З. С. Варналія. Київ : Знання України, 2005. 498 с.
20. Смаль В. В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження. Київ : Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка, 2011. 370 с.
21. Смаль І. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник. Ніжин Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2009. 287 с.
22. Томарева-Патлахова В. В. Моделі регіонального розвитку в контексті економічних реформ. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2013. № 1. С. 76-80. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drep_2013_1_17.pdf
23. Територіальна структура господарства і розселення населення в Україні. За ред. В. П. Нагірної. Київ : Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2010. 280 с.
24. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування території : навчальний посібник. Херсон : Грінь Д. С, 2014. 268 с.
25. Топчієв О.Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.

26. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : колективна монографія. За ред. К. Мезенцева, О. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. 438 с.

Допоміжна література:

1. Бондар О. В. Інноваційна політика України в контексті сталого розвитку та євроінтеграції. *Стратегія інноваційного розвитку економіки*. 2011. С. 13-16. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_6/13.pdf
2. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування. Т.1. Природно-техногенна (екологічна) безпека. За ред. Б. М. Данилишина. Київ : Наукова думка, 2008. 391 с.
3. Бутко М. П. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 432 с.
4. Возняк Г. В. Сучасні теорії та парадигми регіонального розвитку: практичний вимір для України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. трав. (Вип. 5). С. 671-677. Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/138.pdf>
5. Гудзеляк І. І. Географія населення : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 232 с.
6. Гусєва Н., Немець О. Інвестиційна привабливість України в умовах війни. *Часопис соціально-економічної географії : міжрегіональний збірник наукових праць*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. Вип. 35. С. 7-19.
7. Дегтярьова І. Теорії регіонального розвитку та їх еволюція як основа сучасного регіонального управління. *Вісник Національної академії державного управління*. 2010. № 4. С. 141-148. Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-4-20.pdf>
8. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія. За ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2007. 768 с.
9. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. Київ : Наукова думка, 2006. 512 с.
10. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 490 с.
11. Дудник І. М., Литовченко І. В. Суспільно-екологічне районування території (географічний підхід) : монографія. Київ : ІМВ НАУ, 2011. 189 с.
12. Запотоцький С. П. Регіональна конкурентоспроможність: суспільно-географічні засади формування: монографія. Київ: Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. 424 с.
13. Іжа М. М., Приходченко Л. Л., Саханенко С. Є. та ін. Регіональне управління : навчальний посібник. За заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 652 с.
14. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. *Том 3. Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. Остаточний варіант (проект від 19.10.2011 р.)*. Київ : Фенікс, 2011. 76 с. Режим доступу : http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3-UA.pdf
15. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем. За ред. М. А. Хвесика. Київ : Наукова думка, 2013. 487 с.

16. Котикова О. І., Горобченко О. А., Олійник Т. Г., Крилова І. Г., Мельник І. О., Купчишина О. А. Національна економіка: навчальний посібник (у рисунках, схемах і таблицях). Миколаїв : Іліон, 2020. 196 с.
17. Мезенцева Н. І., Кривець О. О. Гендер і географія в Україні : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2013. 194 с.
18. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 170 с.
19. Немець К. А., Немець Л. М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: монографія. Харків: РВВ ХНУ, 2013. 189 с.
20. Немець Л. М. Стійкий розвиток: соціально-географічні аспекти (на прикладі України) : монографія. Харків : Факт, 2003. 383 с.
21. Немець Л., Мезенцев К., Гусєва Н., Мезенцева Н., Мельничук А., Немець К., Сегіда К. Соціальна географія: підручник. За ред. Л. Немець та К. Мезенцева. Київ-Харків, 2019. 305 с.
22. Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області) : навчальний посібник. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2007. 112 с.
23. Регіональна економіка : навчальний посібник. 2-е видання. За ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. Київ : Каравела, 2023. 280 с.
24. Тихомирова Є. Б. Моделі регіональної політики ЄС. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pmv/2011_3/p053.pdf
25. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
26. Яворська В. В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні : монографія. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. 384 с.
27. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
28. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
29. Niemets L., Husieva N., Sehida K., Kraynukov O., Lohvinova M., Suptelo O. Forced internal displacement in Ukraine: realities, socio-economic problems, perspectives. «*Vision 2020: Education Excellence and Innovation Management through*»: *The International Business Information Management Conference (33rd IBIMA) (Granada, Spain 10-11 April, 2019)*. Editor Khalid S. Soliman.
30. Husieva N., Niemets O. Investment policy of Ukraine during a full-scale war: priority measures and future prospects. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Geology, Geography Ecology*. 2024. Issue 60. P. 199-214.
31. Kliuchko L., Bedriy E., Kucheriava H., Husieva N. Urbicide in Eastern Ukraine (case study of the city of Kharkiv, Ukraine). *Achieving Sustainability in Ukraine through Military Brownfields Redevelopment*. Oradea-Kharkiv, 2023.
32. Niemets L., Husieva N., Suptelo O., Sehida K., Kravchenko K. Research of brownfields and greyfields of the city: theory and practice. «*Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional expansion to*

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Дайджест відновлення України. *ОФІС РЕФОРМ Кабінету Міністрів України*. Режим доступу : <https://rdo.in.ua/daydzhest-vidnovlennya-ukrayiny>
2. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Режим доступу : <http://ird.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Режим доступу : https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2020/10/22/POSTANOVA_KMU_695_DSRR_2027.pdf
5. Децентралізація. Режим доступу : <https://decentralization.ua/>
6. Закон України від 9 липня 2022 року № 2389-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій». *Верховна Рада України*. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
7. Закон України від 4 березня 2004 року № 1580-IV «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст». *Верховна Рада України*. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15#Text>
8. Електронна бібліотека авторефератів дисертацій. *Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/ep.in%5D
9. Індекс інвестиційної привабливості України, 2013-2024 роки. *European Business Association*. Режим доступу : <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analilyka/>
10. Індустріальні парки в Україні. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. Режим доступу : <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>
11. Інститут регіонального розвитку. Режим доступу : <https://www.institute.lviv.ua/>
12. Міжнародний центр перспективних досліджень. Режим доступу : <https://www.icps.com.ua/>
13. Міністерство цифрової трансформації України. Режим доступу : <http://dknii.gov.ua>
14. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
15. Міністерство розвитку громад та територій України. Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>
16. Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу : <https://niss.gov.ua/>
17. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. *Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua:8080/dspace/>
18. Національна економічна стратегія України на період до 2030 року. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>

19. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року.
Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku>
20. ПРООН Україна. Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine>
21. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Режим доступу :
<https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/stratehiya-staloho-rozvytku-ukrayiny-do-2030-roku>
22. Advantage Ukraine. Режим доступу : <https://advantageukraine.com/ua/>